

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/16

KARAR NO : 1987/19

ÖZET: Sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin bulunmayan 1402 sayılı Kanuna 2354 sayılı Kanun ile ek-4. madde kapsamına girilen suçlara ilişkin davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

1918 s.k. 27/2 33-
51

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Mehmet Hayri Tercan

O L A Y : 9.5.1980 günü, saat 17.30 sıralarında evvelce alınan ihbarlar

değerlendirilmesi amacı ile Tekirdağ Emniyet Araştırma Ekibinin ve trafik ekibinin sak E.25 Karayolu üzerinde yaptıkları kontrol sırasında sanıklardan Hans Meier'in yönetimindeki DB-41-21 plakalı tır kamyonu üzerinde hiçbir evrakın bulunmadığı, hatta sanık şöförün ehliyetnamesinin de bulunmadığının görülmesi üzerine, tır kamyonu açılarak yapılan kontrolde kamyon içinde adedinin cif değeri 450 Tl olan 524.170 paket Amerikan Marlbor sigarası, tümünün cif değeri 2.290.175 lira olan 1983 adet FAS. marka duvar saati ile bu saatlere ait parçalar, 2 adet elektrik süpürgesi ve parçaları ile 1 adet elektrikli santirifüj makinesi ele geçirilmiş, sigaralar Tekirdağ Tekel İdaresine, diğer eşyalar ise Tekirdağ Gümrük İdaresine teslim olunmuştur. Olayın soruşturulması sırasında ve tır kamyonunun yakalanmasından kısa bir süre sonra araca yolda refakat edip güvenliğini sağlamak için çalışan 34-H-8685 plaka sayılı Murat Marka oto ile içinde bulunan şöförü sanıklardan Faruk Yolyap ve Bülent Lastikçioğlu yakalanmışlardır. Kaçak tır kamyonunun Türkiye'ye İpsala Gümrük Kapısından girmiş olduğu sanık Hans Meier tarafından belirtilmiş olmasına rağmen, İpsala gümrüğünde yapılan incelemede kamyonun giriş çıkışına ait kayıt bulunmadığı anlaşılmıştır. Sanıklardan Bülent Lastikçioğlu ve Faruk Yolyap'ın emniyette yapılan ilk sorgularında elde olunan kaçak malın Hacı Mirza ve Ramazan Kutlu'ya ait olduğu ve malın Türkiye'ye girişi için İpsala Gümrük Muayene Kısım Amiri Mehmet Ali Tercan ile 1.000.000 lira karşılığı anlaşma yapıldığı ve bu sanığın da böylece toplu kaçakçılık suçuna katılmış olduğu beyan edilmiştir. Ancak, soruşturmanın devamı sırasında sanıklar Bülent Lastikçioğlu ve Faruk Yolyap ifadelerini değiştirerek kaçak malların Remzi Ay, Sabri Uğurlu, Nedim Dişkaya, Fahri Salman ve Urfi Çetinkaya'ya ait olduğunu beyan etmişlerdir. Bu konudaki delillerin takdiri yüksek mahkemeye ait olmak üzere Tekirdağ C. Savcılığınca düzenlenen 20.5.1980 günlü, 1980/516 esas sayılı iddianamede sanıkların eylemlerine uyan 6829 sayılı Kanunla değişik 1918 sayılı Kanunun 27/2., 2248 sayılı Kanunla değişik 1918

.... / ....

sayılı Kanunun 27/3. ve 33/son. maddeleri uyarınca ayrı ayrı cezalandırılmaları, ayrıca toplu kaçakçılık suçuna katılan ve 1918 sayılı Kanunun 52. maddesinde belirtildiği gibi memur bulunan sanık Mehmet Hayri Tercan'ın eylemine uyan 6829 sayılı Kanunun değişik, 27/son., 2248 sayılı Kanunla değişik 1918 sayılı Kanunun 33/son. ve 6829 sayılı Kanun ile değişik 1918 sayılı Kanunun 51. maddeleri uyarınca cezalandırılmaları istemiyle hallerinde kamu davası açılmıştır.

Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi; 7.4.1982 günü, 1980/92-57 sayı ile; sanıklarda Faruk Yolyap, Hacı Mirza, Ramazan Kutlu, Remzi Ay, Sabri Uğurlu, Nedim Dişkaya, Fahri Salman'ın mahkûmiyetlerine yeterli delil bulunmadığından adı geçen sanıkların atılı suçlarından beraatlerine, sanıklar Hans Meier, Urfi Çetinkaya, Bülent Lâstikçioğlu, Mehmet Hayri Tercan'ın atılı suçları sabit görüldüğünden mahkûmiyetlerine karar vermiştir.

Hazine, Tekel ve sanıklar vekillerinin temyiz istemi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 7. Ceza Dairesi; 23.9.1982 günü, 3241 sayı ile, sanık Mehmet Hayri Tercan hakkında 1918 sayılı Kanunun 27/son. maddesinin uygulanmayarak para cezasının bir misli artırılmaması, sanık Bülent Lâstikçioğlu ve Faruk Yolyap'ın zabıtaındaki ifadelerinde sanık Ramazan Kutlu ve Hacı Mirza'nın olaya karıştıklarını bildirmelerine rağmen aleyhteki bu delillerin tartışmasız bırakılması ve bu ifadelerin değerlendirilmesi bakımından Tekirdağ Asliye Ceza Mahkemesi'nin müştekileri Ramazan Kutlu, Bülent Lâstikçioğlu ve Faruk Yolyap olan efrada sun'i muamelede bulunmaktan emniyet mensupları hakkında açılan 1980/371 sayılı dava sonucunun beklenmemesini yasaya aykırı, müdahiller ile sanıklar vekillerinin temyiz itirazlarını bu nedenlerle yerinde görerek, hükmün istem gibi bozulmasına karar vermiştir.

Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi; 16.3.1983 günü, 1982/158 esas, 1983/33 karar sayı ile; Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Adli Müşavirliği'nin 2.3.1983 günlü, 1982/KAÇ-38-2512 sayılı yazılarında göre, bu dava dosyasının Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na intikal eden birçok dosya ile sanıkları yönünden irtibatlı olduğunun bildirilmesi karşısında 1402 sayılı Kanunun ek-4. maddesi uyarınca görevsizliğine, sanık Bülent Lâstikçioğlu hakkındaki davanın ise yakalanamaması nedeniyle muvakkaten tatiline karar vermiştir.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Nolu Askeri Mahkemesi; Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesinden görevsizlik kararı verilerek gönderilen dava dosyasını 20.7.1983 günlü, duruşmada, görülmekte olan ve mahkemenin 1982/3 esasında kayıtlı olup, sanıkları arasında Abuzer Uğurlu, Mustafa Uğurlu, Sabri Uğurlu, Ahmet Niyazi Uğurlu, Hacı Mirza, Ramazan Kutlu, Uğurcan Elmas, Yaşar Apak vs.nin bulunduğu dava ile 353 sayılı Kanunun 18. maddesine göre irtibatlı görerek birleştirilmesine karar vermiştir. Anılan sıkıyönetim askeri mahkemesince yapılan yargılama sonunda 13.3.1984 günü, 1982/3 esas, 1984/41 karar sayı

dava esastan sonuçlandırılmış, sanık M.Hayri Tercan'ın toplu gümrük ve tekel kaçakçılığı suçunu işlediği sübuta erdiğinden eylemine uyan 1918 sayılı Kanunun 6829 ve 2248 sayılı Kanunlarla değişik 27/2-3. maddesi uyarınca 5 sene ağır hapis cezası ile cezalandırılmasına, gümrük kaçağı eşyanın gümrüklenmiş değeri olan 37.312.843 Tl.nin 5 misli 186.564. Tl. ile ele geçen kaçak 524.170 paket yabancı menşeyli kaçak sigara sebebiyle ve bu sigaraların beher paketinde 20 gr. tütün oluşu ve toplam tütün ağırlığınının 10.483.40 Kg. oluşu karşısında ve kusurlar tama ibra edilerek 1177 sayılı Kanunun 88/2. maddesi gereğince beher kilo için 50 Tl hesabı ile bulunan 524.200 Tl.sının sigaranın beher paketinin cif değeri olan 450 Tl.sının paket adedi ile çarpımı sonucu bulunan 2.358.000 Tl. ile toplanıp 1918 sayılı Kanunun 2248 sayılı Kanunla değişik 27/3. maddesi gereğince 5 ile çarpımı sonucu bulunan 14.414.825 Tl. ağır para cezası ile tecziyesine, sanık Mehmet Hayri Tercan'ın suç tarihinde kaçakçılığı men ve takip ile görevli İpsala Gümrük Müdürlüğü Muhafaza Kım Amiri olması sebebiyle tayin olunan bu cezalarının 1918 sayılı Kanunun 27/3. maddesi gereğince bir misli artırılarak 10 yıl ağır hapis ve gümrük kaçağından dolayı 373.128.430 Tl, tekel kaçağı sigaralardan dolayı da 28.829.650 Tl.sı tazmini ağır para cezası ile cezalandırılmasına, ele geçen gümrük kaçağı eşyanın gümrüklenmiş değeri ile, tekel kaçağı sigaraların 1177 sayılı Kanunun 88. maddesinde öngörülen para cezası ile cifi değeri toplamı pek fahiş olarak kabul olduğundan, sanığa tayin edilen cezanın 1918 sayılı Kanunun 33/son. maddesi gereğince 1/2 oranında artırılarak sonuçta 15 yıl ağır hapis ve gümrük kaçağından dolayı 559.692.645 Tl, tekel kaçağından dolayı ise, 43.244.475 Tl. sı tazmini ağır para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

Mehmet Hayri Tercan, Abuzer Uğurlu ve arkadaşları hakkındaki mahkûmiyet ve beraberiyle ilgili kararın süresi içinde müdahil vekili, sanıklar ve müdafileri tarafından temyiz olunması üzerine Askerî Yargıtay 1. Dairesi; 17.7.1985 günü, 1985/136-186 sayı ile; davalara konu teşkil eden gümrük eşyası ve sigara kaçakçılığı olaylarının suç tarihlerine göre maddi değerlerinin çok büyük boyutlara ulaşmış olması ve bir kısım gümrük memurlarının da bu kaçakçılık olaylarına karışmış olmaları nedeniyle, bakır kaçakçılığı olayında askerî yargının görevli olduğu yolundaki Uyuşmazlık Mahkemesi Kararı da nazara alındığında 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun ek-4. maddesine göre kendisini davalara bakma görevi kabul eden mahkemenin bu kabulünün yerinde olduğunu, kendisini davalara bakmaya görevli kabul eden mahkemenin bu kabulünün yerinde olduğunu belirterek, 353 sayılı Kanunun 18. ve 137. maddelerinin açıklığı karşısında davaların birleştirilerek hükme verilmesinde da isabetsizlik görmeyerek sanıklar müdafilerinin göreve yönelik olup, kabule değer bulunmayan temyiz itirazlarının oybirliğiyle reddine, sanık ve müdafinin varit ve kabule değer görülen temyiz itirazlarına atfen 353 sayılı Kanunun 217/2. maddesi gereğince Mehmet Hayri Tercan hakkındaki hükmün noksan soruşturma yönünden bozulmasına karar vermiştir.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Nolu Askeri Mahkemesi; 5.11.1985 günü, 1987/78-68 sayı ile; eski hükmünde direnmiş, hüküm M.Hayri Tercan ve vekili tarafından eksik soruşturma, sübut ve uygulama yönlerinden temyiz edilmiştir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu; 3.7.1986 günü, 1986/75-71 sayı ile; mahkemelerin görevlerini tayin eden usul hükümlerinin Anayasamızın öngördüğü tabii hakim ilkesinin bir teminatı niteliğinde olduğu, bu nedenle görevi tayin eden koşulların tereddüte yer vermeyecek biçimde gerçekleşmesinin gerektiği, varsayımla hareket edildiğinde bu kuralın ihlâl edilmiş olacağı, bu itibarla 12 Eylül'den önce anarşistlere yardım amacı ile kaçakçılık yapıldığı varsayımından hareketle bunu teyid eden hiçbir delil olmadan bu olayı da aynı amaçlı bir kaçakçılık biçiminde nitelendiren bir sonuç kararın kanuna aykırı olacağı, kaçakçılığın suç tarihlerine göre maddi değerinin çokbüyük boyutlara ulaşmış olması ve bir kısım gümrük memurlarının olaya karışmasından dolayı mahkemenin davaya bakmaya kendisini görevli saymasınının 1402 sayılı Kanunun sözüne ve ruhuna aykırı olduğu gerekçeleriyle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi; 25.12.1986 günü, 1986/16-35 sayı ile; Askeri Yargıtay'ın ve Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun görev hususundaki kararlarına karşı ısrar kararı verilemeyeceğini belirterek mahkemenin görevsizliğine ve ortaya çıkan olumsuz görev uyuşmazlığının çözümü için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Böylece, Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi ile Ankara Sıkıyönetim 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nin tarafları, konusu ve nedeni aynı olan davada verdikleri kesinleşen görevsizlik kararları arasında 2247 sayılı Kanunun 14. maddesinde belirtilen olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş, dosya Ankara Sıkıyönetim Askeri Savcılığının 10.2.1987 günlü, 1983/967 müt sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığı'na gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Y. İsmet Ayer, Mebrure Gözdemir, A.Mazhar Akman, Necati Karakış, Ergun Argon ve A. Vahap Özaslan'ın katılmaları ile yaptığı 23.2.1987 günlü toplantıda geçici raportör Hâkim Tulez Barutçoğlu'nun raporu ile dosyadaki belgeler; okunduktan, toplantıya Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavıoğlu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Oktay Yüksel'in Adli Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sanığa atılı suç, tüm yurttta 12.9.1980 günü ilân edilen sıkıyönetimden üç aydan daha önceki bir tarihte, 9.5.1980 de İpsala'da işlenmiştir.

Suçun, sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlenmesi nedeniyle görevli yargı yerini belirlemede 1402 sayılı Kanunun 13. maddesinin gözönünde tutulması gerekir. Anılan maddenin uygulanmasında önkoşul ise eylemin sıkıyönetim ilânına neden olan olara ilişkin olarak işlenmesidir.

İncelenen dosya içeriğine göre; sanığa atılı suçun siyasal ve ideolojik amaçla işlendiğini gösteren, yani yapılan kaçakçılıktan elde edilen para ile yasa dışı örgütlere silâh veya başka bir olanak sağlandığını belirleyen hiçbir somut kanıt dosyada rastlanmamıştır.

Bir kaçakçılık suçunun sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlenmesi halinde eylem hakkında 1402 sayılı Kanunun 13. maddesinin uygulama alanı olmadığı bulunmayan hallerde 1402 sayılı Kanuna 2354 sayılı Kanun ile eklenen ek-4. madde kapsamına girip girmediğinin araştırılması gerekir. Sözü edilen ek-4. madde ise "devletin; siyasi veya mali veya iktisadi veya askeri veya idari güvenliğini bozacak nitelikteki kaçakçılık suçunu işleyenler ile sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevine giren suçları işleyenlerin fiillerine iştirak halinde olmasa bile her ne şekilde olursa olsun yardım ettiği anlaşılana kaçakçılık suçları sanıklarının kaçakçılık davalarına bakmak görevinin Kanunun 13. maddesindeki zaman kaydına bakılmaksızın sıkıyönetim askeri mahkemelerine" ait olacaktır. Öngörmektedir.

Kaçakçılığın devletin ek-4. maddede sayılan siyasi veya mali veya idari veya iktisadi veya askeri güvenliğini tehlikeye düşürecek boyutta olup olmadığı yalnızca maddet değerini, kaçırılan eşya miktarının veya suç türünün esas alınması sureti ile saptanamaz. Zira suçun işleniş şekli, eylemin niteliği, zararın ve yaratılan tehlikenin ağırlığı, kastın yoğunluğu, suçluların sosyal ve psikolojik durumları, mizaç ve memuriyetleri, ifa ettikleri görevin gereklere ve kaçırılan eşyanın niteliği değişiklik gösterdiğinden görevi belirlemede bu ölçülerin tümü gözönünde bulundurulurken durum değerlendirilmeli ve ek-4. madde koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmalıdır. Nitekim ek-4. maddenin gerekçesi gözönünde tutulduğunda, kaçakçılık davalarında asıl görevli adli yargı yerlerine ait olup, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevinin bu davalarda istisnai bulunduğu, ancak kaçakçılığın boyutlarının devletin iç ve dış güvenliğini tehdit edecek kadar büyük olması halinde davanın askeri yargı yerinde görülmesi gerektiğinin belirtildiği görülmektedir.

İnceleme konusu davanın, gerek sıkıyönetim askeri mahkemesinin, gerekse Askeri Yargıtay 1. Dairesi'nin kabulü ile sanığın sıfatı gözönünde tutularak askeri yargı ye-

rinde görülmesi gerektiği düşünülebilirse de, uyuşmazlığa konu sanık Mehmet Hayri Terca atılı suçun, birleştirilen dava dosyasında yer alan ve haklarındaki hükümler kesinleşmiş hükümlü Abuzer Uğurlu ve arkadaşları tarafından işlenip boyutları itibarı ile 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun ek-4. maddesi kapsamında olan suçları ile aynı Kanunun 13/b. maddesinde belirtildiği biçimde bağlantılı olarak işlendiğini gösteren yeterli, inandırıcı ve somut hiçbir delil dosyada yer almamaktadır. O halde, sanığın üzerine atılı ve tek bir olaya ilişkin suçunun, devletin 1402 sayılı Kanunun ek-4. maddesinde sayılan siyasi, malî, iktisadî, askerî veya idarî güvenliklerinden hiçbirisini bozacak boyut ve nitelikte olmadığına dair kararın kabulü gerekir.

Bu durumda, davada adli yargı yeri görevli bulunduğundan, Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

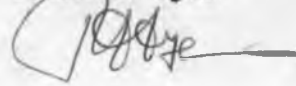
Bu görüşe, üyelere Mevrure Gözdemir katılmamıştır.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine bu nedenle Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi'nin 16.3.1983 günlü, esas 1982/158, karar 1983/3 sayılı görevsizlik kararının sanık Mehmet Hayri Terca'n'a ilişkin kısmının kaldırılmasına üyelere Mevrure Gözdemir'in karşı oyu ve oyçokluğuyla 23.2.1987 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan
Servet Tüzün

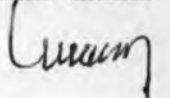
Üye
Y. İsmet Ayer

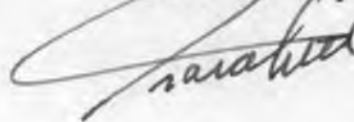
Üye
Mevrure Gözdemir

Üye
A. Mazhar Akman

Üye
Necati Karakış

Üye
Ergun Arğan

Üye
A. Vahap Özalan

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/16

KARAR NO : 1987/19

K A R S I O Y Y A Z I S I

Sanık Mehmet Hayrı Tercan ve arkadaşları hakkında Tekirdağ C. Savcılığı'nca düzenlenen 20-5-1980 gün ve 1980/516 esas sayılı iddianame ile 1918 sayılı kanunun 27/2-3.,33/son.,51.maddeleri uyarınca tecziyeleri istemi ile Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi'ne açılan davanın yapılan yargılama neticesi verilen kararın Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nce uygulama ve eksik soruşturma nedeni ile bozulmasından sonra Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na intikal eden birçok dosyanın sanıklar yönünden irtibatlı bulunduğu, Ankara Sıkıyönetim Adli Müşavirliğinin 2-3-1983 gün, ve 1982/Kaç-38-2512 sayılı yazıları ile bildirilmesi üzerine anılan mahkemece 16-3-1983 gün ve 1982/158- E.1983/33 sayılı görevsizlik kararı verilmiş olmasına, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 4 Nolu Askeri Mahkemesi'nce; sözü edilen Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi dosyanın mahkemelerinde görülmekte olan 1982/3 esas sayılı dosyası ile 353 sayılı kanunun 18. maddesi uyarınca irtibatlı bularak her iki davanın birleştirilerek görülmesine dair verilen karar ile Askeri Yargıtay 1. Dairesi'nin göreve ve davaların birleştirilerek hükme varılması cihetine ilişkin gerekçelerine ve davanın geçirdiği aşamaya göre; yargı yeri belirlenmesine konu toplu kaçakçılık eylemi sanıklarından biri olan Mehmet Hayrı Tercan hakkındaki davaya, gerekleri yönünden hüküm kuran aynı yargı yerinde bakılması ve dilellerin takdiri ve karara bağlanması; usul hükümleri ve dosyaların birleştirilmesi nedeni karşısında zorunlu bulunmaktadır.

Şu hale göre;

Davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiği düşüncesi ile çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye
Mebrure Gözdemir